

Betänkandet en mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid 23 september 2024

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har tillsyn över bland annat socialtjänst och verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Utredningen har haft i uppdrag att analysera och ta ställning till om IVO behöver bättre förutsättningar för sin tillsyn över socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. Tillsynsmyndigheterna kontrollerar att de som är föremål för tillsyn följer lagstiftningen och ingriper mot konstaterade brister med olika typer av sanktioner. IVO:s omsorgsregister är en viktig utgångspunkt för tillsynen. Det innehåller uppgifter om en stor del av alla de huvudmän och verksamheter som myndigheten har tillsyn över. I socialtjänstlagen och LSS definieras tillsyn som granskning av att en verksamhet uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.

Utredningen anser bland annat att särskild avgift för ej verkställda beslut är fortsatt viktig för en effektiv tillsyn och enskildas rättssäkerhet, att utökad anmälningsskyldighet för kommuner ger bättre underlag för IVO:s tillsyn och riskanalys, att IVO inte bör granska kommunernas avtalsuppföljning eller ge vägledning om avtalens innehåll och att IVO bör ges möjlighet att utföra statlig kvalitetsgranskning som ett komplement till sin tillsyn.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.
Socialförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande på grund av kort remisstid.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positiv till utredningens förslag. Dock anser man att sanktionsavgift vid ej verkställda beslut ska tas bort och att det behövs en ökad tydlighet kring vilken information man är i behov av vid förändringar i anmälningspliktig verksamhet.

Socialförvaltningen är i huvudsak positiv men anser att man i linje med utredningen Framtidens socialtjänst (SOU 2020:47) kan ta bort sanktionsavgifter och att det behövs ett noga övervägande om vilka förändringar i tillståndspliktig verksamhet tillsynsmyndigheten har behov av att få information om.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag ställer mig positiv till utredningens intention att stärka tillsynen inom socialtjänstens område. En välfungerande tillsyn jämte en välfungerande tillståndsprövning utgör en viktig del i att motverka välfärdsbrottslighet och förhindra olämpliga aktörer och anställda inom socialtjänsten. Stockholms stad har dock några synpunkter.

Jag anser att reglerna i socialtjänstlagen om särskild avgift vid biståndsbeslut som inte har verkställts inom skälig tid ska tas bort. Den största anledningen till ej verkställda beslut handlar om att den enskilde tackar nej till erbjudande av plats. I dessa fall kommer inte en reglering av att kommunen ska bli bättre på att planera sina insatser att hjälpa. I det fall särskild avgift avskaffas har IVO föreläggande att tillgå som verktyg om det uppdagas att en kommun har underlåtit att verkställa ett biståndsbeslut. Jag ställer mig därför bakom förslagen och argumenten i Framtidens socialtjänst (SOU 2020:47) utifrån bland annat svårigheten med att granska på individnivå när det gäller insatser som kan ges utan bistånd.

Gällande utredningens förslag om utökad anmälningskyldighet vid väsentliga förändringar i anmälningspliktig verksamhet skulle det innebära en betydligt ökad administration för Stockholms stad, som är en stor kommun med många verksamheter som bedrivs i egen regi. Vid en sådan ändring bör man noga överväga vilka förändringar som tillsynsmyndigheten har behov av att få information om, det framgår inte tydligt.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 11 september 2024

Alexander Ojanne

Bilaga

Remiss - Betänkandet En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25), dnr KS 2024/634-1.1.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med följande justering av remissvaret gällande synen på att helt avskaffa IVO:s sanktionsavgifter.
2. Att i övrigt anföra.

En effektiv tillsyn av socialtjänsten är grundläggande för att kunna upptäcka och åtgärda eventuella brister. Det är en viktig del i att effektivisera och förbättra den välfärdstjänst som socialtjänsten är och ska vara - stöd och insatser till människor i behov av det. Stockholms stads socialtjänstinspektörer gör exempelvis regelbundna granskningar av socialtjänstens olika verksamheter och rapporterar detta för att möjliggöra förbättringar. Samtidigt är det viktigt att tillsyn och kontroll inte utformas så att det blir en orimlig byråkratisk börda utan verklig effekt.

Men till skillnad från den rödgröna majoriteten anser vi inte att de av IVO utfärdade sanktionsavgifterna bör tas bort helt. Vi delar Funktionsrätts bedömning att risken är att kommunerna återfaller till att slentrianmässigt eller av besparingsskäl inte genomföra åtgärder som klienter har lagstadgad rätt till. Vi förespråkar därför istället en modell som bättre uppnår målet för att säkerställa att påtalade brister åtgärdas, utan att innebära extra administration för verksamheter som har legitima skäl för att ett beslut inte genomförts. När insatser inte är möjliga att genomföras eller när brukare tackar nej till insats så är sanktionsavgiften inte rimlig.

Kommunstyrelsen

Reservation av Christofer Fjellner, Johan Paccamonti och Kristina Lutz (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har tillsyn över bland annat socialtjänst och verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. IVO ger även tillstånd till enskild verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt socialtjänstlagen eller LSS. Det gäller bland annat hemtjänst, olika typer av hem för vård eller boende och personlig assistans. Utredningen har haft i uppdrag att analysera och ta ställning till om IVO behöver bättre förutsättningar för sin tillsyn över socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. Det inkluderar myndighetens förutsättningar att hindra olämpliga privata utförare från att bedriva omsorgsverksamhet. Så kallad välfärdsbrottslighet uppmärksammas allt mer i vård- och omsorgssektorn. Utredningens analyser omfattar inte IVO:s tillsyn över hälso- och sjukvård.

Statlig tillsyn har en viktig funktion på många samhällsområden. Tillsynsmyndigheterna kontrollerar att de som är föremål för tillsyn följer lagstiftningen och ingriper mot konstaterade brister med olika typer av sanktioner. Tillsyn bidrar till att värna enskildas rättigheter och ge medborgarna insyn i hur olika verksamheter fungerar. Statens tillsyn över socialtjänstens verksamheter är av stor vikt för barn och unga, äldre och personer med funktionsnedsättning samt andra utsatta som behöver stöd eller omsorg. Tillsynen syftar till att granska att omsorgen är säker, har god kvalitet och bedrivs enligt lagar och andra föreskrifter. Det är viktigt att IVO:s tillsyn fungerar väl och fångar upp väsentliga risker för enskilda.

IVO:s omsorgsregister är en viktig utgångspunkt för tillsynen. Det innehåller uppgifter om en stor del av alla de huvudmän och verksamheter som myndigheten har tillsyn över. Uppgifterna i registret utgör grund för den årliga tillsynen av alla hem eller boenden för barn och unga och för olika typer av egeninitierad tillsyn, till exempel nationella eller tematiska tillsynsinsatser. Registret innehåller de offentliga verksamheter som omfattas av anmälningsplikt och de verksamheter i privat regi som omfattas av tillståndsplikt.

I socialtjänstlagen och LSS definieras tillsyn som granskning av att en verksamhet uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Vad som är en brist i utförandet av en verksamhet eller i myndighetsutövningen beror på vad som föreskrivs i regelverket. Vid missförhållanden som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser som de har rätt till kan IVO ingripa genom att besluta om ett föreläggande om att avhjälpa missförhållandet.

En uppgift för utredningen har varit att undersöka hur och inom vilken tid som granskade verksamheter åtgärdar de brister som IVO påtalat. Det finns inget entydigt svar på den frågan. Det visar utredningens analys av IVO:s verksamhetsstatistik och cirka 400 beslut i tillsynsärenden samt intervjuer med IVO:s personal. Statistiken visar att IVO fann någon form av brist i en tredjedel av tillsynsbesluten 2019–2022. Det finns inget som tyder på att det generellt sett skulle vara fler eller större brister i verksamheter som drivs i privat regi än i offentlig regi. Analysen av IVO:s

tillsynsbeslut under framför allt 2022 ger en bild av att de granskade verksamheterna i hög grad försöker åtgärda de brister som IVO har påtalat. IVO behöver alltså inte ingripa, utan det räcker att påtala bristerna.

Även om det på det stora hela ser ut som att IVO:s tillsyn oftast resulterar i att noterade brister åtgärdas så anser utredningen att IVO behöver förbättrade möjligheter att ingripa på vissa områden. Det behövs bland annat i syfte att skydda barn och unga och för att bättre kunna möta behovet av att ingripa mot otillåtna verksamheter och olämpliga utförare. Utredningen föreslår att IVO ska få möjlighet att ta ut sanktionsavgifter på två avgränsade områden där det är vanligt med återkommande brister och där konsekvenserna för placerade barn och unga kan bli allvarliga. Det ena fallet gäller när den som bedriver en verksamhet som står under IVO:s tillsyn enligt socialtjänstlagen eller LSS har brutit mot villkor som föreskrivs i verksamhetens tillstånd. Det andra fallet är när huvudmannen före sin anställning av personal har underlåtit att kontrollera misstanke- och belastningsregister av personal vid boenden som tar emot barn.

Särskild avgift för ej verkställda beslut är fortsatt viktig för en effektiv tillsyn och enskildas rättssäkerhet

Utredningen Framtidens socialtjänst har föreslagit att avskaffa reglerna i socialtjänstlagen om särskild avgift vid biståndsbeslut som inte har verkställts inom skälig tid. Ett annat förslag är att kommunerna ska rapportera ej verkställda biståndsbeslut till kommunens revisorer, kommunfullmäktige och IVO var sjätte månad i stället för var tredje månad.

Varje år får ungefär en tredjedel av kommunerna betala särskild avgift, och då i regel med relativt låga belopp. En femtedel av kommunerna har inte fått betala någon särskild avgift under den åttaårsperiod som utredningen har studerat. Utredningen bedömer att särskild avgift används som det var tänkt, som ett yttersta påtryckningsmedel för att få kommunerna att verkställa besluten och inget tyder på att IVO använder verktyget fel eller för ofta.

Enligt utredningen har förslaget om att ändra periodiciteten i kommunernas rapportering av ej verkställda beslut från var tredje till var sjätte månad också mötts av kritik från flera remissinstanser. Utredningen bedömer att en något minskad administrativ börda för kommunerna genom en sådan förändring inte uppväger nackdelarna och att det finns risk för att färre rapporteringstillfällen leder till att enskilda får vänta längre på att insatsen ska verkställas.

Utökad anmälningsskyldighet för kommuner ger bättre underlag för IVO:s tillsyn och riskanalys

Det är av stor betydelse för IVO:s tillsyn och riskanalyser att omsorgsregistret innehåller korrekta och aktuella uppgifter om verksamheterna. IVO har länge haft problem med registrets kvalitet. Privata utförare med tillstånd är skyldiga att anmäla

förändringar i sin verksamhet till IVO. Motsvarande skyldighet gäller inte för kommuner. De är bara skyldiga att anmäla nystartade verksamheter. Det är också viktigt för IVO att bli underrättade om en kommun har uppmärksammat eller misstänker att en anlita enskild utförare är olämplig på något sätt, liksom om kommunen har uppmärksammat allvarliga brister i utförandet av verksamheten. Utredningen föreslår därför en utökad anmälningsskyldighet för kommunerna i dessa två avseenden.

IVO bör inte granska kommunernas avtalsuppföljning eller ge vägledning om avtalens innehåll

Kommunerna bestämmer i vilken utsträckning de vill anlita privata utförare i socialtjänsten. När kommunen har lagt ut omsorg på en privat utförare är den också skyldig att följa upp verksamheten. Syftet är i huvudsak att säkerställa att kommunen får det som man har beställt och betalar för samt att omsorgen håller avtalad kvalitet. Genom att ställa tydliga och relevanta krav i upphandlingen, ha en systematisk avtalsuppföljning och vid behov vidta avtalsrättsliga åtgärder kan kommunerna även bidra till sund konkurrens och minskad risk för välfärdsbrott. Utredningen bedömer att IVO inte bör ha i uppgift att granska hur kommuner följer upp de civilrättsliga avtal som de har ingått med privata utförare på dessa områden. IVO bör inte heller ha i uppgift att ge kommuner råd och vägledning om avtalens innehåll. Många kommuner efterfrågar stöd vid upphandling och avtalsutformning och för att förhindra välfärdsbrott. Kommunerna efterfrågar sådant stöd främst från andra än IVO. Genom Upphandlingsmyndigheten bidrar staten redan i dag med kunskap och stöd för kommunernas upphandlingsprocess. Utredningen föreslår därför att regeringen ger Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att uppdatera och utveckla tidigare framtaget stöd för vård- och omsorgssektorn i samverkan med IVO, Ekobrottsmyndigheten och Sveriges kommuner och regioner med flera aktörer.

Kvalitetsgranskning skulle kunna komplettera tillsynen

Tillsyn är kontroll av regelefterlevnad. Tillsynens syfte är därmed inte att bidra till verksamheternas lärande och utveckling, även om den ibland får sådan effekt. I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete definieras kvalitet som att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter om hälso- och sjukvård, socialtjänst, stöd och service till vissa funktionshindrade och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Utredningen anser att IVO bör ges möjlighet att utföra statlig kvalitetsgranskning som ett komplement till sin tillsyn. Men först behöver ett antal frågor utredas närmare. Utredningen föreslår därför att IVO och Socialstyrelsen får ett gemensamt regeringsuppdrag om att utreda förutsättningarna för att införa kvalitetsgranskning inom socialtjänsten samt inom hälso- och sjukvården.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden. Socialförvaltningen har lämnat ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har tagit del av Socialdepartementets remiss och svarar utifrån ett kommunalt perspektiv. Stadsledningskontoret ställer sig positiv till utredningens intention att stärka tillsynen inom socialtjänstens område. En välfungerande tillsyn jämte en välfungerande tillståndsprovning utgör en viktig del i att motverka välfärdsbrottslighet och förhindra olämpliga aktörer och anställda inom socialtjänsten. Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positivt till de förslag som utredningen presenterar.

Stadsledningskontoret anser att reglerna i socialtjänstlagen om särskild avgift vid biståndsbeslut som inte har verkställts inom skälig tid ska tas bort.

Stadsledningskontoret ser att den största anledningen till ej verkställda beslut handlar om att den enskilde tackar nej till erbjudande av plats. I dessa fall kommer inte en reglering av att kommunen ska bli bättre på att planera sina insatser att hjälpa. I det fall särskild avgift avskaffas har IVO föreläggande att tillgå som verktyg om det uppdragas att en kommun har underlåtit att verkställa ett biståndsbeslut.

Stadsledningskontoret ställer sig därför bakom förslagen och argumenten i Framtidens socialtjänst (SOU 2020:47) utifrån bland annat svårigheten med att granska på individnivå när det gäller insatser som kan ges utan bistånd.

Stadsledningskontoret anser att sanktionsavgifter bör vara lika för insatser med bistånd så väl som utan och bör därmed tas bort. Stadsledningskontoret anser vidare att en förändring i skyldigheten att inrapportera ej verkställda beslut från var tredje månad till var sjätte månad skulle medföra en lättnad i det administrativa arbetet kring inrapporteringen.

Utredningens förslag gällande utökad anmälningsskyldighet vid väsentliga förändringar i anmälningsskyldig verksamhet skulle innebära en betydligt ökad administration för Stockholms stad, som är en stor kommun med många verksamheter som bedrivs i egen regi. Vid en sådan ändring bör man noga överväga vilka förändringar som tillsynsmyndigheten har behov av att få information om, det framgår inte tydligt. I utredningen lyfts exempel på vilka uppgifter som skulle kunna inrymmas i begreppet väsentliga förändringar men om detta inte definieras så finns risken att kommuner tolkar detta olika. Det är i grunden positivt att öka informationsdelningen mellan kommuner och IVO gällande privata utförare som inte bedriver säker vård och omsorg. Om en anmälningsskyldighet ska föreligga när kommunen upptäcker allvarliga brister i utförandet behöver det tydligare definieras

vilka företeelser som ska räknas som allvarliga brister och som omfattas av anmälningsplikten.

Stadsledningskontoret instämmer med utredningen om att IVO inte bör granska hur kommunerna kontrollerar och följer upp avtal med privata utförare, då det riskerar att ta resurser från IVO:s uppdrag att utöva tillsyn på vårdgivare. Kommuner har även olika stora resurser att bedriva avtalsuppföljning och därtill olika krav i sina avtal. Stadsledningskontoret delar till stor del även bilden av att IVO inte bör ha som uppgift att ge kommuner råd och vägledning om hur avtal ska skrivas, dock bör IVO kunna ge vägledning till kommuner hur avtalskrav som mer specifikt berör tillståndspflicht kan formuleras. Stadsledningskontoret instämmer med utredningens förslag om att Upphandlingsmyndigheten i samverkan med andra myndigheter, bör ges i uppdrag att utveckla stöd till upphandling och avtalsutformning för vård- och omsorgssektorn.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till utredningens förslag gällande att utreda hur statlig kvalitetsgranskning skulle kunna införas som ny verksamhetsgren. Stadsledningskontoret ser att ett sådant uppdrag kan vara andra former av granskning på individnivå.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att Socialdepartementets remiss *En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)* besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen ställer sig positiv till utredningens intention att stärka tillsynen inom socialtjänstens område. En välfungerande tillsyn jämte en välfungerande tillståndsprövning utgör en viktig del i att motverka välfärdsbrottslighet och förhindra olämpliga aktörer inom socialtjänsten. Socialförvaltningen lämnar kommentarer i de delar som särskilt bedöms relevanta för socialnämndens verksamhetsområden.

9.2 Särskild avgift vid ej verkställda beslut

Utredningen Framtidens socialtjänst (SOU 2020:47) har föreslagit att reglerna om särskild avgift bör upphävas. Betänkandet om en mer effektiv tillsyn över socialtjänsten bedömer att detta ger IVO sämre möjligheter att utöva tillsyn och att ingripa vid brister och ser en risk för att enskildas rättssäkerhet kommer att påverkas negativt. Bedömningen är att reglerna om särskild avgift i socialtjänstlagen tjänar sitt syfte och inte bör upphävas. Socialförvaltningen delar inte den bedömningen utan instämmer med utredningen Framtidens socialtjänst att sanktionsavgifter kan tas bort utifrån att insatser med bistånd liksom insatser utan biståndsbedömning bör hanteras lika. Vid upphävande av särskild avgift har IVO fortsatt möjlighet att använda

föreläggande som verktyg i de fall en kommun har underlåtit att verkställa ett biståndsbeslut.

9.2.4 Särskild avgift kan inte användas vid ej behovsprövade insatser

Betänkandet lyfter fram att IVO kan få svårt att utöva tillsyn över insatser som ges till enskilda utan behovsprövning då särskild avgift inte kommer att kunna användas. Socialförvaltningens bedömning är att sanktionsavgifter för insatser med bistånd liksom insatser utan biståndsbedömning bör hanteras lika. Eftersom rapportering av ej verkställda beslut inte kan omfatta insatser utan biståndsbedömning, bör sanktionsavgifter därmed tas bort. Trots att tillsyn på individnivå enligt betänkandet kan bli mindre effektiv utan sanktionsavgifter och eventuellt försvåras vid brist på dokumentation anser socialförvaltningen inte att den särskilda avgiften bör vara kvar.

9.3 Kommunernas rapportering av ej verkställda beslut

I förslaget om att ta bort särskild avgift vid ej verkställda beslut i utredningen framtidens socialtjänst övervägdes även om rapporteringsskyldigheten skulle tas bort. Utredningen bedömde att rapporteringsskyldigheten borde vara kvar för att bidra till kommunens interngranskning och utgöra ett viktigt underlag för tillsynen. Däremot föreslog utredningen att tidsintervallet för att rapportera beslut som inte har verkställts inom tre månader ska glesas ut till var sjätte månad. IVO såg risker med förslaget på så sätt att kommunerna kan ta längre tid på sig att verkställa beslut och inte rapportera beslut som tar mer än tre men mindre än sex månader att verkställa. Socialförvaltningen anser att en förändring i skyldigheten att rapportera ej verkställda beslut från var tredje månad till var sjätte månad skulle medföra en lättnad i det administrativa arbetet kring inrapporteringen.

9.4.1 Förslag om sanktionsavgift i socialtjänstlagen

Socialförvaltningen instämmer i utredningens bedömning att IVO:s möjligheter att ingripa behöver utökas med fler verktyg eftersom föreläggande inte kan användas i alla situationer. Utöver föreläggande behöver myndigheten ha möjlighet att ta ut sanktionsavgifter på vissa områden.

9.4.3 Förslag om en motsvarande sanktionsavgift även i LSS

Socialförvaltningen instämmer i utredningens förslag om att samma villkor ska gälla för personer med funktionsnedsättning som för andra. Det vill säga att motsvarande regel om sanktionsavgift, med nödvändiga anpassningar, införs i en ny paragraf i LSS.

9.5.1 Anmälningsskyldighet vid väsentliga förändringar i anmälningsskyldig verksamhet

Utredningen föreslår att kommuner som bedriver anmälningsskyldig verksamhet enligt socialtjänstlagen och LSS ska vara skyldiga att anmäla till IVO även väsentliga förändringar i den anmälningsskyldiga verksamheten, liksom när verksamheten upphör tillfälligt eller läggs ned. Utredningens förslag skulle innebära en betydligt

ökad administration för Stockholms stad som givet sin storlek bedriver många verksamheter i egen regi. En sådan ändring bör nog överväga vilka förändringar tillsynsmyndigheten har behov av att få information om, vilket inte tydligt framgår i betänkandet. I utredningen lyfts exempel på uppgifter som skulle kunna inrymmas i begreppet väsentliga förändringar, men utan tydliga definitioner finns risk att kommuner gör olika tolkningar.

9.5.2 Kommunal anmälningsplikt vid allvarliga brister m.m. Utredningen föreslår att kommunerna ska vara skyldiga att anmäla till IVO

- om det finns anledning att anta att en enskild bedriver yrkesmässig verksamhet enligt socialtjänstlagen eller LSS utan tillstånd,
- om en tillståndshavares lämplighet för att bedriva sådan verksamhet kan ifrågasättas, eller
- om allvarliga brister uppmärksammas i utförandet av verksamheten.

Socialförvaltningen instämmer i behovet av ökad informationsdelning mellan kommuner och IVO gällande privata utförare som inte bedriver säker vård och omsorg. Socialförvaltningen anser att utredningen behöver tydliggöra vilka företeelser som ska avses och omfattas av en sådan anmälningsplikt. Det behöver framgå vilka brister som omfattas, om det endast handlar om sådant som medför fara för liv och hälsa hos placerade individer omfattas, eller även andra typer till exempel måluppfyllnad i den enskildes insats. Förslagsvis bör IVO ges i uppdrag att se över vilka företeelser som ska ingå i anmälningsplikten.

9.6 Vitesföreläggande ska kunna riktas mot staten

Socialförvaltningen instämmer med utredningens förslag att även föreläggande som riktas mot Statens institutionsstyrelse behöver kunna förenas med vite.

9.7 Olovliga verksamheter ska kunna förbjudas

Socialförvaltningen instämmer med utredningens förslag att ett nytt stycke införs om att verksamhet som omfattas av tillståndsplikt och som bedrivs olovligen omedelbart får förbjudas.

9.8 Lämplighetsprövning ska uttryckligen gälla även den juridiska personen

Utredningen bedömer att vid en lämplighetsbedömning i samband med en ägar- och ledningsprövning enligt socialtjänstlagen eller LSS måste prövningen även omfatta den juridiska personen som är sökande eller tillståndshavare. Eftersom rättsläget är oklart för närvarande, skulle både socialtjänstlagen och LSS behöva ändras.

Socialförvaltningen instämmer i utredningens förslag att 7 kap. 2 § tredje stycket socialtjänstlagen ska ha följande lydelse: ”I fråga om en juridisk person krävs att den juridiska personen och samtliga som anges i andra stycket 1–4 bedöms lämpliga.” I LSS ska motsvarande ändring införas i 23 § andra stycket.

9.9 Tillstånd ska kunna återkallas för vilande verksamheter

För att stärka kontrollen och förebygga missbruk bör en verksamhet med tillstånd inte kunna vara vilande under obegränsad tid. Socialförvaltningen instämmer i utredningens förslag att tillstånd att bedriva verksamhet enligt antingen socialtjänstlagen eller LSS ska kunna återkallas utan föregående föreläggande även i den situationen att tillståndet inte har utnyttjats under en sammanhängande tid av sex månader.

9.10 Straffansvar i LSS vid verksamhet i strid med förbud

Socialförvaltningen instämmer med utredningens förslag att bestämmelsen i 28 § LSS utökas med ännu ett straffbud. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud som har meddelats enligt 26 g § ska kunna dömas till böter.

9.11 Granska kommuners avtalsuppföljning genom tillsyn och ge vägledning om avtalens innehåll

Socialförvaltningen instämmer med förslaget i utredningen om att IVO inte bör granska hur kommunerna kontrollerar och följer upp avtal med privata utförare, då det riskerar att ta resurser från IVO:s uppdrag att utöva tillsyn av vårdgivare. Kommuner har olika resursutrymmen att bedriva avtalsuppföljning och därtill olika krav i sina avtal. Socialförvaltningen delar till stor del även bilden att IVO inte bör ha som uppgift att ge kommuner råd och vägledning om hur avtal ska skrivas, dock bör IVO kunna ge vägledning till kommuner om hur avtalskrav som mer specifikt berör tillståndsplikt kan formuleras. Socialförvaltningen instämmer med utredningens förslag om att Upphandlingsmyndigheten i samverkan med andra myndigheter, bör ges i uppdrag att utveckla stöd till upphandling och avtalsutformning för vård- och omsorgssektorn.

9.12 Utredda hur statlig kvalitetsgranskning skulle kunna införas som ny verksamhetsgren

Betänkandet lyfter fram att IVO bör ha möjlighet till kvalitetsgranskning som ett komplement till tillsyn som fokuserar på regelefterlevnad snarare än lärande och verksamhetsutveckling. Kvalitetsgranskning ger möjlighet att granska och uttala sig om olika nivåer av kvalitet. Socialförvaltningen är positiva till utredningens förslag att IVO och Socialstyrelsen ges ett gemensamt uppdrag att belysa förutsättningarna att införa kvalitetsgranskning inom socialtjänsten. Med tillägget att ett sådant uppdrag bör inkludera andra möjligheter till granskning när det gäller insatser som kan ges utan bistånd.